

Eerste auteur op locatie: Abdelkader Benali

‘Als een universiteit het écht niet meer weet, vraagt ze een schrijver’

Abdelkader Benali is de eerste van vijf schrijvers die een jaar lang op de VU gaan rondlopen. Wat houdt hem bezig en wat gaat hij hier eigenlijk doen?

TEKST: PETER BREDVELD
FOTO: MARIJN ALDERS

In het Haagse café Dudok zitten twee mooie Turkse vrouwen al de hele tijd naar schrijver Abdelkader Benali te kijken. Uiteindelijk trekt een van hen de stoute schoenen aan: “Jij hebt een bekend gezicht. Volgens mij ben je een schrijver, of niet?” Twee minuten later eten ze uit zijn hand, of hij uit die van hen, dat is niet helemaal duidelijk, maar in elk geval is het fascinerend. Benali vertelt dat hij in Den Haag is voor het literaire Winternachten-festival en vraagt of ze zin hebben om te komen. “Krijgen we dan een vip-behandeling?” vraagt een van hen. “Natuurlijk!” zegt de schrijver met spottende blik. “Oesters, champagne, alles.”

Benali wordt ‘schrijver op locatie’ aan de VU. Hij zal een jaar lang op de universiteit rondlopen en stukken schrijven in de landelijke dagbladen over wat hij hier ziet en meemaakt, “en waarom niet ook in *Ad Valvas*?” vraagt hij retorisch. Hij zal een weblog bijhouden, VU-watcher zijn, bij studentenverenigingen op bezoek gaan, studenten meenemen op bezoek bij collega-schrijvers, deelnemen aan debatten en middelpunt zijn van een speciale avond in Cultuurcentrum Griffioen. Als een soort huisfilosoof zal Benali gaan nadenken over de positie van de VU in het post-9/11-tijdperk. “Hoe gaat de VU na 9/11 met haar maatschappelijke verantwoordelijkheden om?” “Een literaire vliegende *keep*, dat word ik”, vat Benali het samen. En dan, met schalkse lach: “Als een universiteit het niet meer weet, vraagt ze een commissie een rapport te schrijven. Als ze het écht niet meer weet, vraagt ze een schrijver”.

Vernietigend

Hij is ziek. “Vanmorgen heb ik flink overgegeven. Ik voel me echt belabberd.” Toch is daar weinig van te merken. Hij is vrolijk, charmant, geanimeerd, straalt zelfverzekerdheid uit, praat honderduit en heel snel. Alleen als de kritieken op zijn laatste boek *Feldman en ik* ter sprake komen, kijkt hij heel even bedrukt. “Je vond de besprekingen zuinig? Zeg maar rustig: vernietigend.”

Hij is er even door van slag geweest, daar doet hij niet kinderachtig over. Onrechtvaardig vond hij de meeste kritiek ook niet, “al vind ik wel dat sommige critici de plank geweldig misloden. Bijvoorbeeld door het boek negatief te beoordelen omdat het geen realistische roman is. Nee inderdaad, het is een parabel, een satire. Het is ook helemaal waar dat ik op zeker moment doordraai met mijn verhaal, maar ik vind juist dat

‘De protestantse wortels van de VU zijn weer cool’

daar een zekere schoonheid in zit. Ik heb het boek in elk geval met plezier geschreven. En dat is gebleven, mijn schrijfplezier. Uiteindelijk is het ook nog eens zo dat mijn nieuwe boek door alle kranten en bladen meteen is besproken. Dat ervaar ik als compliment, want het betekent dat ik serieus genomen word als schrijver.”

Hij is alweer hard bezig met zijn volgende boek. “Elke avond schrijf ik tot diep in de nacht aan mijn verhaal. Op deze manier verwerk ik al mijn obsessies en frustraties.” Waar het boek over gaat, wil hij niet zeggen. “Ik ben heel bijgelovig, wat dat betreft. Ik praat nooit over dingen waar ik op dat moment mee bezig ben.”

Flamboyant

De strenge, saaie VU en de flamboyante Benali, het is een, laten we zeggen, ‘onverwachte’ combinatie. Maar Benali heeft zich in de VU verdiept en ontdekt dat er toch opwindende dingen gebeuren. “Die discussie over creationisme, evolutie en de islam bijvoorbeeld, en de imamopleiding. En dat we straks een regering krijgen onder leiding van drie VU-mensen. En vergis je niet, de protestantse wortels van de VU zijn in deze tijd weer cool. De VU staat ergens voor, ze heeft een duidelijke wereldvisie.”

Het tweeslachtige van een universiteit spreekt hem erg aan: aan de ene kant is de VU een brug tussen de samenleving en



‘Elke avond schrijf ik tot diep in de nacht. Zo verwerk ik al mijn obsessies en frustraties’

de wetenschap, met maatschappelijke verantwoordelijkheden, “maar tegelijkertijd moet een universiteit ook iets hebben van een middeleeuws klooster, een in zichzelf gekeerd bastion van de wetenschap. Het is niet erg als een universiteit geen deel uitmaakt van alle moderne ontwikkelingen in de maatschappij, maar meer een verbinding is tussen het verleden en de toekomst.”

Als student was Benali zelf geen groot succes. Hij heeft vier jaar geschiedenis gedaan in Leiden. Achteraf vindt hij dat hij beter eerder had kunnen stoppen. “Dat had me veel slapeloze nachten gescheeld.” Passief in de collegebanken kennis absorberen was niets voor hem. “Wetenschap is systeem aanbren-

gen in de chaotische en onvoorspelbare wereld om ons heen. Maar precies hetzelfde doe ik als schrijver al. Dat had ik me eerder moeten realiseren.”

Kluisje om hals

Op locatie aan de VU, het is ook nogal een contrast met het ‘schrijverschap op locatie’ dat Benali afgelopen zomer onbedoeld vervulde. Toen zat hij namelijk in het door Israëlische bommen geteisterde Beiroet. Hij was er om Arabisch te leren toen de oorlog tussen Israël en *Hezbollah* uitbrak. Voor opinieweekblad *Vrij Nederland* hield hij er een weblog over bij, later verwerkt tot een boek: *Berichten uit een belegerde stad*. ‘In



Wie is Benali?

Abdelkader Benali (1975) is geboren in Ighazzazen, Marokko. Sinds zijn vierde woont hij in Nederland, tegenwoordig in Amsterdam. In 1996 debuteerde hij met de roman *Bruiloft aan zee*, inmiddels vertaald in het Engels, Spaans, Duits, Frans, Deens en Grieks. In 1997 won hij de Geertjan Lubberhuizen Prijs voor het beste literaire debuut. In 1999 werd het boek nog eens bekroond, nu in Frankrijk, met de Prix de Meilleur Premier Roman Etranger. Zijn roman *De Langverwachte* (2002) won in 2003 de Libris-literatuurprijs. Het afgelopen jaar verschenen van zijn hand *Wie kan het paradijs weerstaan*, een gebundelde briefwisseling met Michaël Zeeman, *Berichten uit een belegerde stad*, over zijn verblijf in Beiroet tijdens de Israëlische bombardementen van afgelopen zomer en de roman *Feldman en ik*.

Vrijelijk schrijven

Abdelkader Benali is de eerste van vijf schrijvers die een jaar lang op de VU gaan rondlopen. Dit gebeurt op initiatief van de faculteit Letteren die zich met dit literaire en journalistieke novum extra wil profileren. Het cultuurcentrum Griffioen is medeorganisator.

Uniek aan het project is dat de schrijvers geen college komen geven, maar dat ze werkelijk komen schrijven. De auteurs mogen vrijelijk hun mening uiten, een mening die niet per se des VU's hoeft te zijn. Ze worden dus geen pr-functionaris. Ieder van hen kiest een maatschappelijk relevant thema als leidraad voor zijn of haar activiteiten. Daarnaast zullen de schrijvers op allerlei manieren hun artistieke expertise delen met docenten en studenten, door onder andere te participeren aan hoor- en werkcolleges.

Benali's tijd gaat in op 1 februari en duurt tot 31 januari 2008. Daarna zal bij de VU-uitgeverij een boek van hem verschijnen. Zijn thema is diversiteit. In het kader van de opkomst van politici als Fortuyn, Verdonk en Wilders wil hij onderzoeken hoe de studenten uit migrantengezinnen de toekomst van Nederland zien en welke rol zij daarin denken te gaan spelen en of ze het überhaupt wel kunnen waarderen dat ze op hun etniciteit worden aangesproken. Wat zijn hun ervaringen daarmee op de VU? En wat zijn de ervaringen van anderen met hen?

Wie de volgende schrijvers zijn, is nog niet bekend. Wel heeft de VU al een voorkeur uitgesproken voor 'schrijvers die hebben bewezen te kunnen nadenken over uiteenlopende onderwerpen'.

Nederland vragen mensen of ik niet veranderd ben', schreef hij in een van zijn laatste *entries*. 'Ja, dames en heren, ik ben veranderd, maar ik zal het niet laten zien. Ik zal de verandering in een kluisje om mijn hals met me meedragen. Mijn verandering is enkel en alleen van mij. Het hoeft niet gedeeld te worden.' Ik probeer het toch: wat heeft die maand oorlog met hem gedaan? "Ik heb er heel veel energie van gekregen", antwoordt hij. "Die ben ik nu als een razende aan het opmaken." Hij miste het hardlopen bij Ouderkerk aan de Amstel. "De prachtige natuur daar, die trok in Beiroet steeds aan mijn geestesoog voorbij." Hij is even stil en kijkt uit het raam. "O ja, wat ik ook had, dat ik dacht: als ik straks thuiskom, ga ik me-

zelf verwennen. Dan koop ik tien cd's en tien boeken." Het was ook heel mooi, vertelt hij, om te zien hoe zo'n oorlogssituatie solidariteit kweekt. "Hoe mensen zich spontaan inzetten voor vluchtelingen. Dán zie je wat belangrijk is in het leven, wat er echt toe doet." Maar het zou te makkelijk zijn om die oorlog te zien als een metafoor, waarschuwt hij. "Dat zou ook oneerlijk zijn tegenover de mensen in Beiroet, die de echte slachtoffers zijn van dit conflict." Het moet allemaal nog rijpen in zijn hoofd, concludeert hij. "Alles moet een plaats krijgen. Dat duurt misschien wel vijf jaar. Daarna zal het op de een of andere manier wel tot iets worden verwerkt."